

Nové trendy v ochrane pôdy v SR

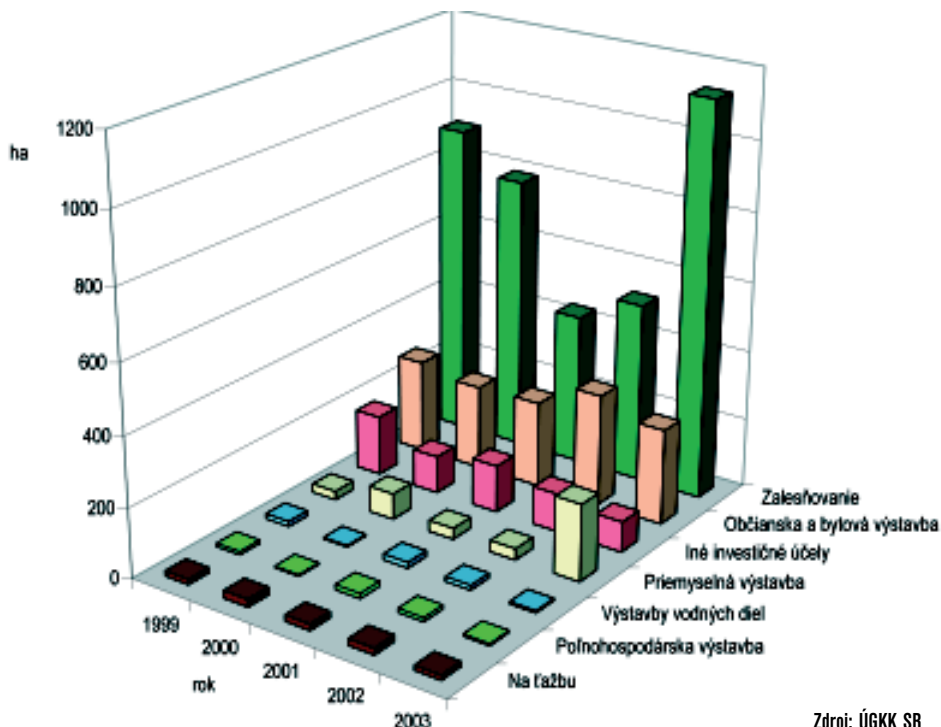
V súlade so zákonom č. 220/2004 Z. z. o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy a o zmene zákona č. 245/2003 Z. z. o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania životného prostredia a o zmene a doplnení niektorých zákonov podľa § 4 bola v máji 2004 vymedzená v rámci odbornej činnosti pre oblasť ochrany poľnohospodárskej pôdy „pôdna služba“. Tato činnosť sa zabezpečuje vo Výskumnom ústave pôdoznavectva a ochrany pôdy so sídlom v Bratislave.

Vývoj výmery a kvality pôdy v SR

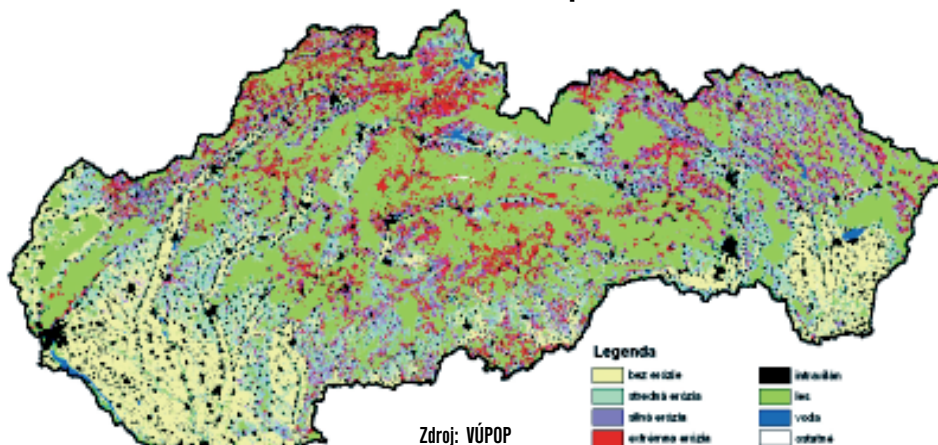
Pôda ako zložka životného prostredia plní funkcie nielen v ekonomických aktivitách (poľnohospodárstvo, stavebníctvo, turistika a pod.), ale predovšetkým v základných biologických a ekologických funkciách. Význam poľnohospodárskej pôdy v SR je nielen v jej relatívne nízkej výmere a priemernej kvalite, ale aj v tom, že jej produkčné funkcie nemajú na Slovensku inú alternatívu (napr. more ako zdroj potravín). K 1. 1. 2005 pôdny fond Slovenska predstavuje 4 903 380 ha pôdy, z toho: poľnohospodárska pôda zaberá 2 434 749 ha, t. j. 49,7 %, výmera lesnej pôdy je 2 004 927 ha, t. j. 40,9 %, zastavané plochy a nádvoria zaberajú 225 566, t. j. 4,6 %, ostatné plochy predstavujú 1 44 818, t. j. 2,9 %.

Súčasná kvalita poľnohospodárskych pôd Slovenska je výsledkom ich prirodzených a antropicky získaných vlastností. Na základe doterajších poznatkov možno konštatovať, že vysoko produkčné pôdy predstavujú 21,8 %, stredne produkčné pôdy 54,7 % a málo produkčné pôdy predstavujú 23,5 % z celkovej výmery. Väčšina javov negatívne vplyvajúcich na kvalitu pôdy pochádza z antropogénnej činnosti, podporné zhutňovanie pôdy, acidifikácia a znečistenie pôdy. Nemenej významnými procesmi degradácie poľnohospodárskej pôdy v podmienkach Slovenska sú vodná a veterná erózia. V posledných rokoch bol priemerný úbytok pôdy z poľnohospodárskeho pôdneho fondu približne 1 000 ha ročne, čo predstavuje 3 ha denne. S ohľadom na schválené územnoplánovacie dokumenty možno očakávať, že tento stav sa nepodarí udržať.

Vývoj úbytkov poľnohospodárskej pôdy podľa účelu použitia v SR

Potencionálna vodná erózia pôd SR

Zdroj: VÚPOP

Ciele a kompetencie Pôdnej služby v SR

Pôdna služba je zriadená za účelom priamej realizácie zákona o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy v praxi. Podľa zákona o ochrane pôdy Pôdna služba v spolupráci s orgánom ochrany poľnohospodárskej pôdy vykonáva odborný dohľad nad ochranou vlastností a funkcií poľnohospodárskej pôdy, dohľad nad dodržiavaním a uplatňovaním ustanovení zákona o ochrane pôdy. V rámci odborného dohľadu Pôdna služba vykonáva prieskum a monitorovanie poľnohospodárskej pôdy; vedie databázu informácií o poľnohospodárskej pôde; spracúva návrhy opatrení na ochranu poľnohospodárskej pôdy pred degradáciou, eróziou, zhutnením, rizikovými látkami; spracúva odborné stanoviská pri zmene druhu poľnohospodárskeho pozemku, pri zmene nepoľnohospodárskej pôdy na poľnohospodársku a zalesnení poľnohospodárskej pôdy, pri rozhodovaní v pochybnostiach, či pozemok je alebo nie je poľnohospodárskou pôdou, pri rozhodovaní o záberoch poľnohospodárskej pôdy.

Povinnosti Pôdnej služby sú ustanovené zákonom o ochrane pôdy podľa ustanovenia:

- § 4 zákona je Pôdna služba poverená vykonávaním

prieskumu poľnohospodárskych pôd, evidencie území potenciálne ohrozených degradáciou a navrhovaním ochranných opatrení zameraných na zmiernenie a odstránenie poškodenia,

- § 5 zákona zisťuje eróziu poľnohospodárskej pôdy a navrhuje opatrenia na jej zmiernenie a odstránenie dôsledkov,
- § 6 zákona zisťuje zhutnenie poľnohospodárskej pôdy a navrhuje opatrenia na jej zmiernenie a odstránenie dôsledkov,
- § 7 zákona zisťuje prekročenie limitnej hodnoty deficity organickej hmoty a navrhuje vykonať organické hnojenie,
- § 8 zákona po zistení prekročenia limitnej hodnoty obsahu rizikových látok navrhuje (odsek 4) opatrenia na odstránenie poškodenia pôdy a podľa odseku 5 vylúčenie dotknutých pozemkov z poľnohospodárskej výroby,
- § 9, 10 a 19 zákona Pôdna služba vydáva záväzné odborné stanoviská ako odborný podklad pre rozhodovanie orgánu ochrany poľnohospodárskej pôdy v nasledovných prípadoch: pri zmene druhu poľnohospodárskeho pozemku, pri zmene nepoľnohospodárskej pôdy na poľnohospodársku a zalesnení poľnohospodárskej pôdy (§ 9), pri rozhodovaní v pochybnostiach, či pozemok je alebo nie je poľnohospodárskou pôdou (§ 10) a pri rozhodovaní o neoprávnených záberoch poľnohospodárskej pôdy (§ 19).

Odborné služby a poradenstvo

Pôdna služba navrhuje a zabezpečuje vypracovanie projektov na rekultiváciu degradovaných pôd, na ochranu pôd pred degradačnými vplyvmi a vykonáva atesty na projekty spracované inými subjektami. Spolupracuje s pracoviskom laboratórnych činností VÚPOP. Zabezpečuje poradenstvo, propagáciu a informačnú činnosť, výchovu a vzdelávanie pre ochranu pôdy.

Vykonáva transfer zahraničných poznatkov a aktivít za účelom zlepšenia starostlivosti o pôdu v Slovenskej republike.

Expertná činnosť

Pôdna služba vykonáva expertnú činnosť zameranú na hodnotenie kvality pôdy, vhodnosti jej využívania pre poľnohospodárske a nepoľnohospodárske účely vo vzťahu k potenciálu environmentálnych funkcií pôdy. Zriadenie Pôdnej služby je súčasťou približovania sa SR k medzinárodným trendom v oblasti ochrany pôdy. Treba veriť, že jej činnosť bude úspešná.

(Pozn. red.: V prílohe na s. 5 - 6 nájdete informáciu o limitných hodnotách rizikových látok v poľnohospodárskej pôde.)

Mgr. Jana Šimová

vedúca Pôdnej služby VÚPOP Bratislava

Zdroj: ÚGKK SR